

„Az egyház a jelenlétével támogatja a főiskolát”

Csorba Péter, a debreceni Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző
Főiskola főigazgatója

Educatio: Kérem, mondja el, honnan, hogyan indult?

Cs. P.: 1950-ben születtem, Miskolcon, egy ikerpár egyik tagjaként. Édesapám református lelkész volt. És hát mindez meghatározta az életemet, a születés éve, a születés helye és az a kontextus is, amiben felnőttem. A 60-as évek közepén kerültem beiskolázásra. Az akkori oktatási reform arra irányult, hogy egyszerre szakmát és egyszerre érettségit adni, úgyhogy bár első perctől kezdve humán érdeklődésű voltam, először szakközépiskolai érettségi bizonyítványt szereztem rádióműszerész szakmában Miskolcon, egy szakközépiskolában.

Még egy letűnő világban lehettem gyermek, amikor a legszebbek az esték voltak a családban. Három testvérem volt, esténként nem volt még villany, értelemszerűen tévé sem, és mi olvastunk, petróleumlámpa mellett. Először nekünk a szülők, aztán mi magunk is. Négy-öt éves koromból emlékszem, hogy milyen könyveket hallgattunk, olvastunk végig. Mikor iskolába kerültem, akkor már túljutottam azokon, amiket ott elkezdtek olvasgatni a hozzám hasonló korúak. Mindig megmaradt bennem az irodalom szeretete, és mindig hozzátartozott az életemhez ennek az aktív megélése is. Középiskolában egy kicsit elmentem a technika felé pl. Debrecenbe, az Atommagkutató Intézetbe beküldtünk egy ötletet, hogy hogyan lehetne egy új elektronsokszorozót készíteni, de azért csak megmaradtam a humán oldal mellett, és érettségi után régésznek jelentkeztem. 1968-ban azért ez nem volt olyan egyszerű, mert azt mondták, hogyan akar egy református pap gyereke történelmet tanítani? Hebegtem-habogtam, hogy hát én régész szeretnék lenni, mert azon nőttem föl apró gyerekkoromtól, hogy a magyar múlt hogyan jelenik meg esténként a mindennapjainkban. De emiatt értelemszerűen nem sikerült a felvételem. Utána próbálkoztam a műszaki felsőoktatással, amibe akkor már nem voltam annyira szerelmes, s végül érettségi után öt évvel a teológiára jelentkeztem.

E: Közben mit csinált?

Cs. P.: Dolgoztam, mint rádióműszerész, és az otthonról hozott nyitottság miatt nagyon sok más dolgot. Filmet csináltam és volt egy kis színpadi köröm is Miskolcon. Értelemszerűen beatzenekarom is volt, mint abban a korban mindenkinek. Először mint technikus kerültem be a zenekarba, aztán attól függően, hogy mire volt szükség, doboltam vagy basszusgitaráztam. Életem egyik meghatározó élménye maradt a zene a mai napig, és emiatt a gyerekeim is mind zenekedvelők lettek. De végül is sokkal idősebb korban, mint a többiek, a Debreceni Református Teológiai Akadémiára nyertem felvételt.

E: Próbálkozott ebben az öt évben is felvételizni?

Cs. P.: Nem. Rájöttem, hogy nekem abban az időben ez nem megy. Olyan negatív hátszelem volt, hogy nem fértem be sehova. Ez akkor így ment. De tulajdonképpen hálás vagyok azért, hogy így lehetőségem volt sok mindent megpróbálni. A teológián is megmaradt a történelem iránti érdeklődésem. Rettenetesen szerettem az ószövetségi kortörténetet, a vallástörténetet, és főleg a nyelveket.

Abban az időben úgy volt, hogy három év elvégzése után már exmittálták a hallgatókat, úgyhogy harmadik év elvégzése után már egy szatmári kis faluba, Cégénydányádra kerültem ki lelkésznek, ahol tizenegynéhány évet töltöttem el. Ott született meg a három fiúgyermekem. Közben megmaradt a korábbi addigi érdeklődési körömből szinte minden. A Szamos-partról bányászott agyagból kispasztikákat csináltam, ólmot öntöttem,

a felnőttek számára népi zenekart szerveztem, az ifjak számára beatzenekart, és játszotam a helyi klub futballcsapatában. Rengetegen jártak „le” hozzám. Akkor már elég sok minden fészkelődött ebben az országban. A maig meghatározó szerepet betöltő emberek közül is nagyon sokan jártak nálunk. Eléggé a világ vége volt ez, ott lehetett vendéget fogadni, lehetett beszélgetni bárkivel bármiről.

E: Honnan ismerte ezeket az embereket?

Cs. P.: Elég sok mindennel foglalkoztam, és ezekből ez kialakult. A pedagógia mindenképpen megszabta az akkori életemet. Ahogy az egyházi élet egy kicsit változott, a 80-as évek végén egy olyan gyülekezetbe hívtak át, ahol még több gyermek és még több fiatal volt. Erre nagyon hálásan emlékszem vissza. Vallásórákat iskolában, gyerekbiblia-órákat a gyülekezeti teremben tartottam, mindenféle kirándulásokat szerveztem, de a színpad és a zene is megmaradt. Nagyon nagy örömmel emlékszem vissza arra az időszakra. Ez egy apró falu volt szintén, Tiszakanyár, Felső-Szabolcsban. 250–300 felnőtt ember vett részt a vasárnapi alkalmakon, és 100 fiatal, tehát szinte mindenki a faluból. A szolgálati életem reggel fél nyolckor kezdődött, és este kilenckor fejeződött be. Akkor én még lelkészként képzeltem el az egész életemet. A rendszerváltás eseményei után az akkor formálódó egyházi iskoláknak szinte mindegyikébe próbáltak hívni, kérték hogy váltsak, és a lelkeszi szolgálat mellett, vagy ahelyett, iskolai munkát végezzek. Ezeket egy darabig visszautasítottam, de 1994-ben a püspök úr kért, hogy jöjjenek a Tanítóképző Főiskolára, és itt legyenek oktató. Így kerültem ide. Előtte már jó tíz évvel az egyházon belül is elindult a lelkészek átképzése, illetve továbbképzése a vallásoktatás felé. Ennek a munkának voltam az egyik szervezője és az előkészítője. Utána pedig rendkívül nagy kihívásként éltem át, hogy a hitoktató képzést kellett átformálni, aminek semmiféle hagyománya nem volt. Meg kellett írni a négyéves képzés programját és utána végig kellett próbálni. Először főiskolai lelkészként, és adjunktusként kaptam ide besorolást, és a hitoktató szaknak voltam a felelőse. Pár évvel később a társadalomtudományi tanszék vezetője lettem, még később pedig a főiskola igazgatója. Az első négy év után most fogom a második négy évemet elkezdni.

E: Eleinte ódzkodott idejönni?

Cs. P.: Én lelkészként rendkívül jól éreztem magam. Erre éreztem elhívást. Nagyon szerettem a Bibliával való foglalkozást. Másrészt lehetőségem volt arra, hogy az emberek egész életútját végigkísérhettem. Tehát, megkeresztelésük után a gyerekekkel az óvodában foglalkoztam, majd iskolában tanítottam őket, utána pedig ifjúsági csoportba jártak hozzám. Rendkívül sokrétű volt a felnőttekkel való foglalkozás lehetősége is. Kórust veztettem és mindent, amit lehetett, vagyis értelemszerűen elkísértem őket a halálig. Hogyha szóltak éjjel háromkor, hogy menjek, mert haldoklik a János bácsi, akkor mentem és átsegítettem a másik világba. Az itteni munka sokkal egyirányúbb. Itt egy darabig főleg az apró gyerekek hiánya miatt szenvedtem rettenetesen, mert nagyon szerves része volt az életemnek az általános iskola. Mindössze annyi volt az örömöm, hogy a gyakorló általános iskolában veztettem egy darabig a tanítási gyakorlatokon a vallásórákat, amíg fel nem tudtuk tölteni az iskola személyi állományát az itt végzettekkel.

E: Az átadása előtt került az intézménybe?

Cs. P.: 1993 júliusában történt a döntés, és októberben hívtak engem, hogy mindenképpen jöjjenek, mert itt mindenféle terhek meg problémák vannak.

E: Milyen problémák?

Cs. P.: Az egyházi oktatás első három éve a rendszerváltás után inkább politikai csatározás jelleggel folyt mindenhol, és csak jóval később kezdődhetett valamilyen szakmai munka is egyházi oktatás címén.

E: Ez itt kik között zajlott? A pártokra gondol?

Cs. P.: Igen, emiatt parlamenti interpelláció is volt. Az épület, amelyben most vagyunk, eredetileg a református egyházkerület gimnáziuma volt, és amikor iskolákat lehetett visszaigényelni, akkor az egyház elsőként ezt kérte vissza. Úgy történt a megállapodás, hogy funkcióval együtt adják vissza az épületet, ahol itt akkor tanítóképző működött. Az épületet magát 1974-ben vette el az állam az egyháztól, addig itt egyházi gimnázium működött. Ahhoz képest rengeteget változott az intézmény.

E: Sokan elmentek az oktatók közül 1994-ben?

Cs. P.: Körülbelül 10 fő ment el, és ez így helyes. Nagy részük azonban maradt. A politikai viták és indulatok elég hamar elcsitultak. Egy egyházi iskolába is bármit be lehet hozni, de azért ez nem az a hely, ahol mindenféle demagóg dumákkal teret lehet nyerni.

E: Avval, hogy ez a tíz ember távozott, sikerült elcsitítani a vitákat?

Cs. P.: Nem ők gerjesztették ezt, hanem inkább a politika, a nagypolitika igyekezett ezekből problémát kelteni. De utána visszaállt az iskolában a normális élet, és elindultak a nagyobb változások mind a hallgatók, mind az oktatók felé.

E: Ezek milyen változások voltak?

Cs. P.: A felsőoktatás átalakulási folyamatából következők. A legfontosabb az volt, hogy akkor a tanítóképzést, úgynevezett, két lábon álló képzésnek próbálták elképzelni. Vagyis a tanító szak mellé, ahhoz, hogy a munkaerő piacon el tudjon helyezkedni a végzett hallgató, egy másik felvehető szakot ajánlottak. Az egyházi átvétellel így elindult a hitoktató, a kántor, a könyvtár és a kommunikátor szak is. Ezek rendkívül jó döntések voltak. Ezeket egy ideig a tanító szakkal párhuzamosan lehetett felvenni. Utána, és ez már az én vezetői megbízásomhoz kötődik, látva hogy változik a piac helyzete, úgyhogy olyan szakpárokat próbáltam indítani, amelyekben már nincs benne a tanító. A könyvtárt és a kommunikátort hirdettük meg szak-párban. Itt óriási a jelentkezők száma. 2006-tól pedig indul az új képzési forma, ahol amit előtte szak-párként oktattunk, azok már mind önálló szakok lesznek. A tanítóképzés félig-meddig kimaradt a Bolognai folyamatból, de hároméves bachelor képzést az alapképzési szakokon indíthatunk 2006-tól, kivéve a tanítóképzést, amely megmaradt négyévesnek. A tanítóval párhuzamosan felvehető szakjaink tehát háromévesek lesznek, a tanító pedig négy.

E: Nehéz ez az átállás?

Cs. P.: Valószínű, hogy vezetőként egészen másképp látja ezt az ember. Én úgy látom, mint a hozzám hasonló helyzetben levő intézményvezetők, hogy változtatásra mindenképpen szükség volt. Tehát az egykori felsőoktatási törvény levert cövekei ma már nem tarthatók. Elmúlt az az időszak, amikor a tudomány fellegráráként képzeltük el a felsőoktatási intézményt, mint ami egyedül azért működik, hogy bölcsességet tudjon átadni. Az oktatás piacosodása azt jelentette, hogy a hallgató választ, ő dönt, és ha ő engem akar hallgatni, akkor eljön ebbe az iskolába. Én nem azt mondom, amit én szeretnék mondani, ami mondjuk, a tudományos kutatói munkából adódna, hanem azt kell mondanom, olyan ismeretet kell átadnom, amivel az előadást meghallgatók el tudnak helyezkedni. A tanítóképzés nehéz helyzetben van. Az elmúlt 15 esztendőben rendkívül drasztikus volt a népességsökkenés, és ez most már az általános iskolák mellett a középiskolákra is egyre nagyobb hatással van. Értelmeszerűen óriási a harc az egyre kevesebb hallgatóért. Tehát olyan képzést kell indítani, amely jól konvertálható ismereteket kínál.

E: Szavaiából azt vélem kiballani, hogy elméletileg egyetért a változtatásokkal, de mit szól a gyakorlati megvalósulásukhoz?

Cs. P.: Az elméletével és a gyakorlatával is egyetértek, elsősorban a kimenet oldaláról. Eddig óriási teherként élte meg az egész főiskola a hallgatóink részéről, hogy ők itt négy esztendőn át részei a képzésnek, és a diplomaszerezés után a hallgatók egy része még szívesen tanulna tovább. Ha valaki, itt elvégezte az Ember és társadalom műveltségterület c. képzést a tanító szakon belül, és szeretett volna továbbtanulni egyetemi történelem szakon, akkor előlről kellett elkezdenie a képzést, és persze ezt csak költségterítéses formában tehetette meg. Úgy gondolom, hogy a lineáris képzési rendszer azt jelenti, hogy ha valaki itt eltölt egy bizonyos időt, akkor ez beszámítódik neki abba a képzésbe, amit utána elvégez. Tehát a változásra első perctől kezdve rábólintottam, és nagyon aktívan igyekeztem részt venni benne.

E: A tanítóképzés kimaradt Bolognából, tehát ott nincs bachelor és master?

Cs. P.: Igen. A szakma próbálta elérni, és az oktatási vezetés ezt elfogadta, hogy a tanítóképzés maradjon négyéves képzésnek. Ezt előtte csak a legnagyobb súlyú diplomát adó képzések érték el, például az orvosképzés, majd utána mások is kiharcolták maguknak. Tehát akkor is úgy gondoltuk, hogy az lenne jobb nekünk, ha maradnánk négyéves képzési idejűnek. Ma már úgy látom, hogy lehet, hogy ez nem volt igazán jó döntés, mert akik eddig azért jöttek hozzánk, hogy egy jó értelmiségi képzést kapjanak, esetleg egy elkötelezett református értelmiségi képzést, azok nem fognak idejönni négy évre, mert azt máshol már három év alatt megkapják. Az oktatás mindenképpen piacosodott. Ebben semmi rosszat nem látok. Az értelmiségi képzés ma nem záródik le azzal, hogy valaki egy felsőoktatási intézményben alapszakon diplomát szerez. Az csak az első lépcső, utána következik a lineáris képzési jellegnek megfelelően a mester szakos diplomaszerezés lehetősége.

E: Ha valaki tanító lesz, hova tudja majd beszámítani?

Cs. P.: Ez most formálódik. Első perctől kezdve a pedagógia szak felé látszott a további képzés útja. Aki itt megszerez négy év alatt egy tanítóképző diplomát, annak nem kell teljesen előlről kezdve egyetemi szinten folytatni a tanulmányait, hanem másfél év alatt meg tudja szerezni a pedagógia szakot. Arra pedig most folynak az előkészítések, hogy a különböző műveltségterületen végző hallgatók hogyan mehetnek majd tovább az ő szakirányuknak megfelelő egyetemi képzésre. Úgy tűnik, hogy ez járható út lesz.

E: Szóba kerültek a hallgatók. Mekkora intézményben vagyunk?

Cs. P.: Mint minden más felsőoktatási intézményben, az előző évek az óriási hallgatói létszám növekedés jegyében teltek el. Erre főként a normatív jellegű finanszírozás miatt volt szükség. Most évfolyamonként körülbelül 350 fő van jelen, míg 10 évvel ezelőtt a négy évfolyamon összesen ennek a duplájánál valamivel több. Tehát szinte robbanásszerű volt itt is a hallgatói létszám növekedése. Ezt megalapozta a kommunikátor szak indítása is, amire továbbra is óriási a jelentkezési létszám.

E: Mekkora a túljelentkezés?

Cs. P.: Más főiskolákhoz képest nagy, öt-hatszoros.

E: És mennyien járnak kommunikációra a hallgatók közül?

Cs. P.: 2006-os évtől valószínűleg a fele kommunikációs lesz, most olyan egyharmada körül van. Elsősorban azért, mert három éve össze kapcsoltuk a kommunikátor szakot az informatikus könyvtáros szakkal. Előtte a tanító szakra elég nehéz volt bejutni, mert ott mindenféle képességeket kellett bizonyítani az alkalmassági vizsgán, énekből, testnevelésből, rajzból, illetve beszédkésztségből. Főleg az énekkal voltak sokaknak problémái. Most már akik ilyen jellegű képességekkel nem rendelkeznek, azok boldogan jönnek kommunikátor szakra. A kommunikátor szakon pedig sikerült jelentős technikai

fejlesztéseket elérnünk, ami által nagyon vonzó lett az intézmény. Önálló újságot működtetünk, önálló rádióállomást, és van egy tévéstudiónk is. Ezek a városon és a régióon belül is elég meghatározó jellegűek.

E: Honnan érkeznek a diákok?

Cs. P.: Hagyományosan elsősorban Felső-Szabolcs és Szatmár vidékekről, ami az iskola jelenlegi fenntartója szempontjából még jó is, mert azok mindig is református vidékek voltak. Az egyéb szakos képzéseinkre pedig az ország minden részéről jönnek, a határon túlról is vannak hallgatóink.

E: Milyen típusú középiskolákból?

Cs. P.: Erre már nehezebben tudnék választ adni, mert a jelenlegi oktatási rendszerben a bemeneti oldalt nem nagyon lehet szabályozni, inkább a kimeneti oldal vizsgálatára van lehetőség, azt lehet nézni, hogy merre tudnak elhelyezkedni.

E: Mégis, állami gimnáziumokból vagy egyházi intézményekből jönnek?

Cs. P.: Ide értelemszerűen csak gimnáziumi érettségivel lehet bekerülni. Az mindenképpen igaz, hogy a „krém” egyetemek elviszik a legjobb képességű gyermekeket, illetve a hallgatójelölteket. Hozzánk a tanítói szakra azok jelentkeznek, akikben megvan az a képesség, hogy boldogan leülnek a földre a gyermekek közé, és akinek az életét meghatározza, hogy szeretnek a gyermekek között lenni. Ez egészen másfajta irányultságot jelent. Az angol műveltségterületen, illetve a kommunikáció szakon vannak inkább jobb képességű hallgatóink. Értelemszerűen egészen mások azok is, akik a testnevelés műveltségterületre jelentkeznek, azok általában országos versenyek szereplői, vagy itt a régióban különböző egyesületek versenyzői.

E: Számít a felvételnél, hogy valaki református?

Cs. P.: Az egyházi alkalmazásra képesítő képzéseknél, a hitoktatónál és a kántoroknál számít, ott mindenképpen elvárt a református valláshoz tartozás. A kommunikátor szaknál egyházi elbeszélgetés egészíti ki az alkalmassági vizsgát. Erre kiadtunk egy kis könyvecskét, hogy legalább egyenlő esélyeket tudjunk biztosítani azoknak, akik nem jártak egyházi iskolába.

E: Vallásosnak kell lenni?

Cs. P.: A református egyház lényegéből fakad, hogy nem elvárásokat fogalmaz meg, hanem értékeket kínál fel. Ezen túl, szervezett módon, lehetőséget ad ezeknek az értékeknek a gyakorlására.

E: Miből áll a felvételi beszélgetés?

Cs. P.: Az egyházi elbeszélgetés olyan alapvető egyházi ismeretek mérését próbálja meg, ami mindenképpen kell ahhoz, hogy valaki egyházi intézményben legyen képes tanulni. Bibliaismeret, egyháztörténet, dogmatika van benne.

E: Erre is kapnak pontot a jelentkezők?

Cs. P.: Igen, ez a felvételi egyik kritériuma. Ma már ilyen más felsőoktatási intézményekben nem nagyon van, csak a tanítóképzés őrizte meg, illetve tudta megőrizni az alkalmassági vizsgát. Rendkívül fájdalmas a felsőoktatási intézmények számára, hogy nem mi válogatunk a következőkben, hanem az érettségizetők döntenek arról, hogy ki hova kerül majd. Tehát mi látni sem látjuk mostantól, hogy szeptembertől kiket veszünk fel.

E: Különböző tanítóképzők vannak Magyarországon. Miben látja a fő különbséget az egyházi és az állami intézmények között?

Cs. P.: Az egyházak, és köztük a református egyház önértelmezéséből adódik, hogy tanítói jellegű. Mióta egyházi szolgálókat képesít az egyház, a lelkészképzéshez mindig hozzátartozott a tanítóképzés. Akik például ide, a református kollégiumba jártak, azok választ-

hattak, hogy vagy tanítók lesznek vagy lelkészek. Az is biztos, hogy az egyházak számára öncsonkítást jelentett, amikor elvették a tanítás lehetőségét, akár az általános iskolás korú gyerekek tanítását, akár a felsőbb oktatásban való jelenlétet tekintve szegényedett ezzel az egyház. Azt gondolom, hogy az elmúlt 15 esztendő az egyház gyógyulását hozta abból a szempontból, hogy ismét élhet a tanítás jogával. A missziói parancs így szól, hogy: „Elmenvén tegyetek tanítványokká minden népeket, tanítván őket!” Tehát, hogyha nincs tanítás, csak a prédikátum van, akkor ez az egyház elszegényesedését hozza magával.

E: Konkrétan ez mégis mit jelent? Mennyiben tanulnak mást az itteni diákok?

Cs. P.: A felsőoktatásban az Oktatási Minisztérium szabja meg, hogy milyen képesítési követelmények vannak, tehát kinek adható tanítói diploma. Ez az országban egységes, tehát egyféle tananyagot kell mindenkinek elsajátítania ahhoz, hogy államilag elismert tanítói diplomát kaphasson. Az egyházi iskola ebben nem jelent mást. De vannak olyan speciális tárgyaink is, amelyeket a hallgatóinktól elvárunk, hogy megtanuljanak, amelyek az egyházi jelleget biztosítják. Így például nálunk első félévben mindenkinek kötelező hallgatni egyházi ismeret. Utána pedig a hallgatók találkozhatnak az egyházi ismeret mellett bibliaismerettel, egyháztörténettel, illetve felekezetiismereti tárgyakkal. A kommunikáció szaknál is látjuk ennek a fontosságát. Az egyház nagy terhe volt, hogy nem voltak olyan médiaszemélyiségek, akik tudták volna az egyház nyelvét beszélni. Először ez motiválta, hogy egy egyházi intézmény a kommunikátor képzést felvette a kínálatába. Ha arra vonatkozik a kérdés, hogy mitől más a képzés, hát ehhez az is hozzátartozik, hogy az egyház pedagógiával kapcsolatos véleményformálását meghatározza az a hit, hogy az ember Isten képére teremtett, és ez egy másfajta emberekhez való viszonyt jelent. Az Isten képére teremtett emberség azt várja el, hogy a másokban az ember mindig partnert lásson, és ebben a partneri kapcsolatban jelenjenek meg a személyes kapcsolatok, a bizalom pl. Ez pedig alapvetően meghatározza az iskola hangulatát. Látom a saját gyermekeimen, hogy mennyire más egy nagy egyetemre járni, ahol senki nem ismer senkit. Itt, ha reggel bejövök és intek a folyosón, akkor egyszerre 300 kar lendít vissza és int, mert mindannyian ismerjük egymást. Erre a tanítóképzést nem is kellett annyira felkészíteni, mert ebben mindig benne volt a gyermekközpontúság. Úgy gondolom, hogy rendkívül hálás feladat tanítóképzőt működtetni, tanítóképzést folytatni. Nem az egyház akart a pedagógusképzésben részt venni, hanem ahogy formálódtak és újjáalakultak az általános iskolák, úgy lett természetes, hogy az egyházi iskolák számára biztosítani kellett a pedagógus utánpótlást. Tehát először jöttek az általános iskolák, amelyek beindultak, és csak később jött az egyházi pedagógusképzés.

E: Milyen a viszony a fenntartóval, mennyire szólnak bele az itt folyó munkába?

Cs. P.: A fenntartóval rendezett a kapcsolatunk. A képzés struktúrájába, a tantárgyakba, a felveendő alkalmazottak listájába nem szól bele, az intézmény a felsőoktatásban megszokott autonóm módon éli az életét. De az mindenképpen helyes, ennek az előkészítésében magam is részt vettem, hogy az egyházi felsőoktatási intézményekben legyen egy olyan kurzus, amit minden hallgató hallgasson végig. Ez az egyházismeret tárgy. A hallgatókkal szemben nem támasztunk feltételt, tehát nemcsak reformátusokat veszünk fel. Ez ugyanígy áll a római katolikus tanítóképzőkre is. Az egyház felkínálja a maga sajátos intézményi arculatát mindazoknak, akik ebbe be kívánnak lépni, és hogyha bent vannak, akkor felkínálja a saját értékeit. Tehát nem a bemenetet szabályozzuk, hanem szeretnénk elkísérni a hallgatókat négy éven át, és ez óriási nagy lehetőség.

E: A tanárok kiválasztásába se szól bele a fenntartó? Hisz említette, hogy Önt például a püspök kérte fel.

Cs. P.: Az intézményi autonómia értelmében mindig a Főiskolai Tanács véleményezi a pályázókat, utána pedig a mindenkori főigazgató, illetve rektor terjeszti a fenntartó elé. De még nem volt olyan, hogy a fenntartó ne írta volna alá azokat a kinevezéseket amelyek a Főiskolai Tanács véleményezése után ajánlottunk. Az én esetem egyedi volt, mert engem főiskolai lelkészként helyeztek ide, és a lelkési munkámat láttam el a főiskolán belül. Ez azt jelenti, hogy mindennap reggeli áhítattal kezdődik a főiskola élete, esténként pedig a kollégiumokban vannak bibliaórák, illetve mindenféle öntevékeny hitéletet gyakorló csoportok. Bár ezek minden más felsőoktatási intézményben is működnek, itt kicsivel több hangsúly esik ezekre, mint máshol. Főiskolai lelkészként például elláttam a Debreceni Egyetemen szerveződő egyetemi hitélet, főiskolás istentiszteletek szervezését, előkészítését.

E: Szóval a jelenlegi tanári gárdában vannak nem reformátusok is.

Cs. P.: Igen, és rendkívül jól érzik itt magukat, és a vallásukat is gyakorolják. De mi nem kényszerítünk senkit vallásos gyakorlatokra. Sokan irigyelnek azért bennünket, hogy milyen hangulatosan és szépen tudjuk megoldani az év nagy eseményeit, az évnyitót, a diplomaosztót. Ezeket ilyenkor a Nagytemplomban tartjuk, ahol jelen van 3800 ember. Máshol 300-at nem lehet, hogy úgy mondjam, rendben tartani. Egy templomban van megfelelő a tárgyi környezet, és ez egészséges kultúrát, és viszonyulást jelent. Kétségtelen, hogy az egyházi intézményeknek e téren nagyok a lehetőségei. Mindig próbáltam arra odafigyelni, hogy olyan tárgyi környezetet kínáljunk, ahol senkinek nem kell azt mondani, hogy: „Vesd le a cipődet, mert szent ez a hely!”, hogy csak egy biblia sort idézzenek, hanem a tárgyi környezet maga sugallt egy mintát.

E: Az állami finanszírozás mire elég?

Cs. P.: Ugyanúgy, mint minden más intézménynél szinte csak az oktatók fizetését lehet ebből előteremteni. Így ahhoz, hogy szinten tudjon maradni az intézmény, másfajta képzéseket is meg kell hirdetni. Felnőttképzéssel foglalkozunk, meghatározó a pedagógus-továbbképzésben a részvételünk, és az úgynevezett posztgraduális kurzusoknak a meghirdetése is jelentős. Ezekre elsősorban azok járnak, akik itt végeztek nálunk. Óriási az igény erre. Elég sok új módszere van a pedagógiának, amit, mondjuk, 20 évvel ezelőtt még nem lehetett tanulni. Ma ezeket meghirdetjük posztgraduális képzésként, és erre rendkívül sokan bejönnek.

E: Az egyház mennyivel tudja támogatni az intézményt?

Cs. P.: Az egyház a jelenlétével támogatja a főiskolát. Áldását adja mindenféle elképzelésünkre, és örömmel nyugtázza, mi mindent csinálunk, de anyagilag semmivel nem támogat. Nem is tartanám helyesnek. Ha más intézménynek abból kell megélnie, amennyit az államtól kap, akkor ennek az intézménynek is kell úgy működnie, hogy a hatékonyságot biztosítani tudja. Emiatt próbálunk az alaptevékenységen túl más képzési formákat is találni, hogy többletbevételekhez jussunk.

E: Visszatérve a kimenetre, az innen távozó diákok hol helyezkednek el?

Cs. P.: Egy kicsit régebbi felmérésre tudok csak hivatkozni. Az 1993-as egyházi újjáalakulás után 10 esztendővel tartottunk egy végzős találkozót, és akkor minden végzett hallgatóval kitöltöttünk egy kérdőívet. Ennek alapján a végzett hallgatók 77 százaléka három hónap után elhelyezkedett tanítónak, és 86 százalék dolgozik mind a mai napig pedagógus pályán. Utóbbi azért több, mert egy részük a tanító szak elvégzése után egyetemi vagy főiskolai szintű egyéb képzést is elvégzett még. Ez egy rendkívül jó arány, de az is biztos, hogy itt a környéken nincs más ekkora súlyú intézmény. A régióban lényegében mi vagyunk a meghatározó képző intézmény, a környezetünkben lévők sokkal kisebbek.

E: Hova mennek tanítani, inkább egyházi intézményekbe?

Cs. P.: Természetesen sokan mennek református iskolákba. De úgy gondolom, hogy nem az a kérdés, hogy egyházi iskolákba mennek-e tanítani. A hagyományos társadalmi, illetve vallási megosztottság szerint vannak olyan falvak, városok, amelyek egy-egy egyházi tradíciónak a szellemében élnek, függetlenül attól, hogy van-e református iskola, avagy nincsen. És az biztos, hogy jó, ha olyan tanítók kerülnek ki, akik annak a vallásnak, ha nem is gyakorlói, de legalább ismerői. Rendkívül sok állami iskolába is szoktam adni véleményt a hallgatók elhelyezkedéséhez, ahol azt nézik, ha lehet, innen kerüljön ki, mert református a falu, és jó, ha református főiskoláról megy valaki oda tanítani, az állami intézménybe, illetve önkormányzatiba.

E: Más intézmények végzős hallgatói tudásom szerint jóval kisebb arányban helyezkednek el saját szakmájukon belül. Ezt a jó eredményt minek tulajdonítja?

Cs. P.: Ma egy kicsit későbbben érnek a hallgatók. Rendkívül sokan vannak, akik nem tudják eldönteni 18 éves korukban, hogy merre szeretnének elhelyezkedni. Mégis valahova azért jelentkeznek, mert úgy gondolja, hogy legalább egy felsőoktatási intézményt el kell végezni. A nagyobbik része a jelentkezőiknek pedagógus szeretne lenni. Biztos, hogy nálunk is sokan vannak, akik ide jelentkeznek, de nem igazán a gyerekek iránti vonzalom hozza őket ide, hanem az, hogy ma hozzátartozik az élethez, hogy egy diplomát meg kell szerezni. Azt gondolom, hogy a jó eredmény a képzésnek köszönhető és annak, hogy partneri viszonyt tudunk egymással kialakítani. Ha a hallgatók elmennek a tanítási gyakorlatokra, általában úgy jönnek vissza, hogy tanár úr, milyen jó volt, most már biztos, hogy tanító leszek!

E: Hol gyakorolnak?

Cs. P.: Itt van a gyakorló iskolánk az udvarban, ott 870 gyermek tanul. Az első négy évfolyamon öt párhuzamos osztály van, a felső tagozatban pedig három. De a hallgatói létszámunk ennél sokkal nagyobb, és évek óta együttműködünk a Debreceni Egyetem egyik gyakorló iskolájával is, amelyik úgy néz ránk, mint anyaiskolájára. Ezeken túl a városban belül 60 iskolával tartunk kapcsolatot, ahova szintén járnak gyakorolni a hallgatóink. Külön megvannak azok az intézmények, ahova az esti, illetve a levelező képzésben diplomát szerzők mehetnek a gyakorlati képzést elvégezni. Nálunk ez elég hangsúlyos, tehát kéthetéstől két hónapig terjed az az időszak, amikor iskolában vannak a hallgatók, és csak azokba az iskolákba mehetnek gyakorolni, ahol olyan tanítók keze alá kerülnek, akik részt vettek az úgynevezett gyakorlatvezetői posztgraduális képzésben. Tehát a szakma, egy egészség rendszerben elég jól szervezi önmagát. Az általános iskolákról még annyit, hogy az állam nem nagyon finanszírozza a gyakorlati képzést. Úgyhogy a gyakorlatvezetők azt szokták mondani, hogy ha eljönnek egyszer-kétszer egy évben, és egy kicsit beszélgetnek, adjak egy szál virágot nekik, az szinte többet ér, mint az a nagyon kicsi pénz, amit a kéthónapos gyakorlatot eltöltő hallgató után kapnak. Azt szokták erre mondani az idősebb korosztályhoz tartozó tanítók, hogy jó látni nekik, hogy milyen új módszerekkel készítjük fel a hallgatókat a tanítóságra. Meg gondolom, jó látni, a fiatalságot is. A Debreceni Egyetemmel együttműködési megállapodást írtunk alá, és nagyon jó a kapcsolat. A társult tagság azt jelenti, hogy nem tartozunk egy fenntartó alá, mert egyházi intézményként nekünk az egyház a fenntartónk, és egyházi fenntartótként nem lehetnénk állandó tagjai a Debreceni Egyetemnek. De a Debreceni Egyetem Rektori Tanácsának tagjai vagyunk, és rendszeresen részt veszek ott az egyetem legmagasabb szintű ülésein.

E: Az itteni oktatók leginkább onnan jönnek?

Cs. P.: Természetesen az egyetemi, illetve doktori képzésekből. Hagyományosan az volt a tanítóképzésben a gyakorlat, hogy azokból lettek jó tantárgypedagógusok, akik eltöltöttek valamilyen gyakorlatot általános iskolában. Biztos, hogy azok tudják igazán jól felkészíteni a hallgatókat, akik maguk is gyakorolták ezt. Változott azonban az egész felsőoktatás struktúrája. Ma elsősorban a PhD-sek jelentkeznek oktatásra, akiknek maguknak nincs olyan túl sok gyakorlatuk. Elvégezték az egyetemet, megszerezték a PhD-t, valószínűleg rendkívül tehetségesek, jó képességűek, csak hát nincs általános iskolai gyakorlatuk. Nem a mi intézményünk sajátja, hogy a legnehezebb olyan tantárgypedagógust találni, aki módszertanilag jól ismeri, hogy hogyan kell egy tantárgyat megtanítani. Ezt az egyetemen nem tanítják. A tanárképzésben a módszertan, sokkal gyengébb, mint a tanítóképzésben. A módszertant nem olyan egyszerű könyvből megtanulni, ha valaki nem gyakorolta.

E: Laikusként azt gondolnám, hogy feltétel, hogy legyen megfelelő gyakorlati tapasztata annak, aki idekerül.

Cs. P.: Hát ma már ez nem feltétel, mert az oktatói követelményrendszer a tudományos tevékenységet várja el. Normális elvárás lenne, de ilyen embert ma már rendkívül nehéz találni. Ez valószínűleg általános terhe lesz majd a hozzánk hasonló intézményeknek.

E: Tehát a fokozattal való ellátottság terén nincs hiba.

Cs. P.: Nincs, a többi tanítóképzőnél talán még jobb is a helyzetünk. Valószínűleg azért, mert rendkívül közel van hozzánk a Debreceni Egyetem. A tanárképzős hallgatók is ki járnak hozzánk gyakorolni, tehát ez is a két intézmény közti jó együttműködést jelenti. Vannak jó páran a mi oktatóink közül is, akik átoktatnak az egyetemre, és sokszor hívunk óraadóként, különböző tárgyak előadására, kollégákat az egyetemről. Ez áll a Debreceni Hittudományi Egyetemre és a Konzervatóriumra is.

E: Milyen változások várhatók az intézményben a jövőben?

Cs. P.: A szükségesnek gondolt változtatásokat már meg tudtuk lépni. Egyrészt három évvel ezelőtt egy emeletráépítéssel készült tetőtér-beépítést hozott létre az intézmény annak érdekében, hogy be tudjuk fogadni a sokkal nagyobb számban érkező hallgatókat, úgyhogy egy pár új tantermet helyeztünk még el oda. A kommunikátor képzés szempontjából pedig meghatározó volt, hogy a gyakorlati képzésük miatt egy önálló tévéstudiót alakítottunk ki. Az előző év nagy öröme volt, hogy egy önálló rádióállomást indítottunk el. Ez az első református rádió egyébként az országban. A hallgatók az elméletben megtanult hírszerkesztést, interjú- és riportkészítést itt a gyakorlatban végzik, és erre osztályzatot kapnak.

E: Erre hogyan sikerült a pénzügyi feltételeket megteremteni? Gondolom, meglehetősen sok pénzbe került.

Cs. P.: Sok pénzbe került, de hogyha tanítót akarunk képezni, akkor kell, hogy legyen egy nagyon jó gyakorló iskolánk. Ha kommunikátort képzünk, akkor kell, hogy legyen egy rádiónk, egy tévénk, ha könyvtárost képzünk, akkor kell, hogy legyen egy gyakorló könyvtárunk. Mert ha ezek nem lennének meg, akkor épp a gyakorlat orientált jelleg hiányozna. A főiskolai képzések általában gyakorlatorientáltak, és valószínűleg ezért is van ilyen jó beiskolázási arányunk, mert a technikai feltételeket mindig meg tudtuk teremteni. A hitoktató képzéshez, valószínűleg az országban egyedül, van vallásoktató szaktantermünk, a kántoros hallgatók számára rendkívül jó a hangszerekkel való eszköz-ellátottságunk. Ezek szintén óriási pénzekbe kerültek, de másképp nem lehetne működtetni az iskolát, mert akkor nem lennének hallgatók. Rendkívül sok pályázati lehetőség van. Az mindenképpen igaz, hogy az állami finanszírozás szinte csak a bérek kifizeté-

sére elég, és ha valaki nem próbál menedzser szellemben gondolkodni, akkor az intézmény nehéz helyzetben van. Meglehetősen sok intézmény van ma nehéz helyzetben, és az meg külön fájdalmas, hogy tradicionális egyetemek is vannak köztük, ahol egyrészt a képzési struktúra nem változott, vagy nem mertek, vagy nem tudtak változtatni. De úgy érzem, ez nálunk elég jól sikerült.

E: Mit tart ma a főiskola legnagyobb problémájának?

Cs. P.: A saját intézményünkre nézve a legnagyobb probléma mindenképpen az, hogy mi egy magas szintű módszertani kultúrával és emberi tartással rendelkező képzést szeretnénk végezni, és erre olyan gyakorló iskoláink vannak, ahol jól felkészült tanárok a város legjobb képességű gyermekeit tanítják. De ma az ilyen iskola egyáltalán nem általános. Az iskolákba bekerülő gyermekek között óriási különbségek vannak, és így a mi gyakorló iskoláink nem mindig azt a képet nyújtják a hallgatóinknak, ami a jellemző helyzet az ország iskoláiban. Most azokat a tantárgyi változtatásokat próbáljuk átvinni, hogy készüljenek fel a hallgatóink az integrált nevelésre, hogy az inkluzív módszert elsajátítsák. Itt a régióban mindenképp az egyik legnagyobb kérdés a roma gyermekek óriási nagy száma. Ennek megfelelően kell átstrukturálni a képzést. Ez, úgy történik, hogy a roma pedagógia hangsúlyos elemként van jelen náluk is a képzésben.

E: De ez csak elméleti szinten történhet, hiszen a gyakorlatban nemigen találkoznak az itteni hallgatók cigány gyerekekkel.

Cs. P.: A városon belül azért már vannak olyan iskolák, ahol meglehetősen nagy a jelenlétük, és a posztgraduális képzések is főleg ilyen jellegűek. Évek óta végzünk úgynevezett fejlesztő-tanítói oktatást, továbbképzést. Rendkívül népszerű a mentálhigiénés fejlesztő-tanító továbbképzésünk. Van roma társadalomismeret, illetve roma pedagógia című kurzusunk, és ezekre szintén elég nagy az érdeklődés. De ezek nem csak a mi problémáink, hanem ezzel az egész országnak szembe kell majd néznie.

E: Megpályázza a következő ciklust is?

Cs. P.: Igen. Biztos, hogy az intézményvezetés terhet jelent annyiból, hogy nem tudok a szakmában annyira benne lenni, nincs elég időm olvasni, nem tudok publikálni, négy éve nem írtam könyvet. Pedig ezek mind hozzátartoztak az életemhez.

(Az interjút Tomasz Gábor készítette)